

Utbildningsdepartementet

Dnr: U2018/03652/GV

Datum: 2018-12-12

Svar på remiss av SOU 2018:71 En andra och en annan chans – ett komvux i tiden

Almega Utbildningsföretagen, som är bransch- och arbetsgivarorganisation för företag som arbetar med vuxnas lärande och kompetensutveckling, vill härmed avlämna följande remissvar över det ovan nämnda betänkandet.

Övergripande synpunkter

Utbildningsföretagen ställer sig positiva till att vuxenutbildningen ska få en tydligare roll för företagens och välfärdens kompetensförsörjning. Det är ett perspektiv som tidigare har saknats i komvux mål och syfte. Därmed blir det lättare för kommunerna att inte enbart se till elevernas efterfrågan på utbildning, utan också ta in arbetsmarknadens behov. Det gör utbildningen mer relevant och ökar möjligheten att eleverna får ett jobb efter avslutade studier.

Med nuvarande urvalsregler får den som har kort utbildning och svag ställning på arbetsmarknaden företräde till komvux. För de som valde ”fel” gymnasieutbildning i tonåren är dörren stängd. Också personer vars yrke riskerar att försvinna kan inte i förebyggande syfte läsa en komvuxutbildning. Men vuxenutbildningen måste vara öppen för fler grupper. Det ska vara möjligt att yrkesväxla senare i livet. Utredningens förslag om nya urvalsregler möjliggör omval och en andra chans.

På ett område rör sig förslagen dock bara på ytan. Det finns en berättigad kritik mot hur många kommuner genomför upphandlingar av komvux och sfi. Ofta ser de för mycket till möjligheten att minska kostnader och lägger för lite vikt vid kvalitet i utbildningen. Rädslan för att göra fel, och få sin upphandling överprövad, leder till att en del inte vågar ställa krav på annat än lägsta pris.

För att komma till rätta med problemen krävs ett nationellt system där eleverna själva får välja mellan auktoriserade utbildningsanordnare. Auktorisationen är en slags kvalitetsstämpel – de som inte klarar kraven får inte heller starta utbildningar. I ett sådant system bör utbildningarna utvärderas efter vilka resultat som uppnås. Anordnarna, oavsett om de är kommunala eller fristående, som inte når de uppsatta målen, får inte fortsätta med sin verksamhet.

De tuffa inträdeskraven tillsammans med den tydliga utvärderingen av utförarnas resultat blir en garant för att samhällets resurser användas på rätt sätt. Genom att arbeta så drivs utvecklingen i en riktning mot ständiga

förbättringar och ökad kvalitet. Inte minst kommer vi bort från skadliga lägsteprisupphandlingar och långdragna överprövningsprocesser.

Med en starkare nationell styrning kan vi dessutom garantera en likvärdig utbildning över hela landet. När ansvaret är lokalt blir bostadsorten avgörande för möjligheten till utbildning och utbildningens innehåll – generellt sett är små kommuner sämre på att bedriva vuxenutbildning än större kommuner.

Utredningens förslag är i allt väsentligt välgenomtänkta och driver komvux in i systemet för det livslånga lärandet. Med en komplettering om ett nationellt auktorisationssystem kan vi dessutom uppnå valfrihet och likvärdighet.

Utbildningsföretagens kommentarer till förslagen i kapitel 8

I kapitel 8 föreslår utredningen en rad förändringar för fristående utbildningsanordnare inom vuxenutbildningen.

Förslagen innebär att endast utbildningsanordnare med betygsrätt ska få bedriva utbildning på entreprenad (8.12.6) och att detta därmed i praktiken blir ett krav för att få anordna vuxenutbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning (8.12.4). Skolinspektionens tillsyn av betygsrätten ska skärpas (8.12.9) och ett nationellt register ska införas (8.12.10). Tillstånden ska vara nationella och Skolinspektionens tillståndsprocess ska fokusera på anordnarens förmåga att leva upp till kraven på god kvalitet och bestämmelser som rör myndighetsutövningen (8.12.8).

Utbildningsföretagen tillstyrker utredarens förslag om betygsrätt för utbildning på entreprenad. Rätt använd skulle betygsrätten kunna vara en kvalitetsindikator som visar att anordnaren är seriös och uppfyller högt ställda nationella krav. Ett skarpare regelverk för såväl tillståndsgivning som tillsyn är därför någonting positivt. Inte minst stärker detta likvärdigheten i betygssättningen över landet.

Det finns stora brister i statistiken kring vuxenutbildningen. Det finns inget samlat register över anordnare som har betygsrätt. Utredningens förslag på ett nationellt register skulle därmed transparensen förbättras. Det är inte heller möjligt att få en överblick över vilka anordnare som bedriver vuxenutbildning på entreprenad. I statistiken framgår inte vad olika utbildningar kostar eller vad kommunerna ersätter enskilda utbildningsanordnare med. För att ytterligare förbättra överblickbarheten inom vuxenutbildningen bör Skolverket få i uppgift att samla in och publicera statistik på dessa områden.

Om betygsrätten får en starkare ställning finns också en möjlighet att förbättra upphandlingarna av vuxenutbildning. Med dagens upphandlingar av vuxenutbildning ställer kommunerna ofta upp egna särkrav. Dessa krav blir ofta mer styrande än de nationella styrdokumenterna. De flesta kommuner har också

egna uppföljnings- och ekonomisystem. Våra medlemsföretag upplever detta som ett stort resursslöseri.

Vidare föreslår utredningen att reglerna för utbildning motsvarande vuxenutbildning ska överensstämja med motsvarande regler i utbildningsväsendet (8.12.3), samt att branschen ta ett större ansvar för egenkontroll av betygsrätten (8.12.9).

Utbildningsföretagen ställer sig tvekande till att samma regler för lärarbehörighet, elevinflytande, medarbetarinflytande och systematiskt kvalitetsarbete ska gälla för uppdragsutbildning som för kommunal vuxenutbildning. Det finns en överhängande risk att uppdragsutbildningen tvingas in i en fast mall, utan att detta förbättrar resultaten.

Olika typer av inputfaktorer bör inte betraktas som relevanta kvalitetsindikatorer. Utbildningsresultaten är den främsta och mest relevanta kvalitetsindikatorn. Det vore olyckligt om fokus förflyttas från resultat till irrelevanta mått.

Kunder som köper uppdragsutbildning kan, om de så önskar, med dagens regelverk ställa krav på högre studietempo eller specifika undervisningsmetoder. Utredningen uppger att detta strider mot vuxenutbildningens regelverk. Om uppdragsutbildningen tvingas in i en fast mall finns en risk innovation och utveckling hämmas inom vuxenutbildningen. Vi vill i stället bevara utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning som en flexibel utbildningsform utformad efter kundens behov.

Därmed anser vi också Skolinspektionens granskningar av denna typ av uppdragsutbildning bör vara inriktad mot betygsättningens kvalitet och likvärdighet. Det finns en överhängande risk att de nya kraven kommer att förskjuta fokus från det väsentliga till annat som i grunden är en fråga mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren. Om företaget eller myndigheten som köper utbildning anser att exempelvis elevinflytande är viktigt kan detta skrivas in i avtalet.

Vi ser snarare att branschen kan ta ett större ansvar. Ett exempel är Utbildningsföretagens kvalitetsauktorisering. För att överhuvudtaget bli aktuell för auktorisering måste anordnare vara seriös och uppfylla högt ställda etiska och ekonomiska krav. Auktorisationsprocessen fokuserar sedan på företagets systematiska kvalitetsarbete. Det sker stickprovskontroller och företagsbesök för att se till att anordnare uppfyller kraven.

På Almega Utbildningsföretagens vägnar

Fredric Skälstad